

УДК 342.95

НЕДОСТОВІРНЕ ДЕКЛАРУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Кутіщев І. О.

студент групи 41ПУ,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

Шумейко І. П.

доктор філософії за спеціальністю 081 Право,
старший викладач кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID: 0009-0001-5510-841X

Система електронного декларування є ключовим елементом антикорупційної політики України. Вона створена для забезпечення прозорості діяльності публічних службовців, запобігання незаконному збагаченню та контролю за активами державних посадовців. Проте ефективність цієї системи безпосередньо залежить від здатності держави забезпечити якісне доказування фактів подання недостовірної інформації.

З моменту запровадження декларування в Україні виявлено тисячі декларацій з ознаками недостовірності. Однак реальні випадки притягнення до відповідальності обмежені, що свідчить про наявність значних проблем у доказуванні таких правопорушень. У практиці часто виникають труднощі з доведенням суб'єктивної сторони, визначенням вартості активів, встановленням частки у спільному майні та дотриманням процедурних вимог.

Метою цієї роботи є визначення ключових проблем доказування у справах про недостовірне декларування на основі розгляду конкретних прикладів судової практики, які демонструють «слабкі місця» чинного механізму відповідальності.

Основними нормативними актами, які регулюють юридичну відповідальність за декларування недостовірних відомостей, є:

стаття 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення – встановлює адміністративну відповідальність за подання завідомо недостовірних даних у декларації, у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 150 до 750 прожиткових мінімумів для працездатних осіб [1];

стаття 366-2 Кримінального кодексу України – передбачає кримінальну відповідальність за умисне внесення до декларації завідомо недостовірних відомостей, якщо розбіжність перевищує 750 прожиткових мінімумів для працездатних осіб [2].

Зауважимо, що в рамках цього дослідження опрацьовуються проблемні питання саме адміністративної відповідальності.

У 2025 році законодавство було оновлено – пороги відповідальності підвищено з огляду на інфляцію. Це створило нову проблему: значна частина потенційно недостовірних декларацій перестала підпадати під адміністративну чи кримінальну відповідальність через недостатній розмір розбіжностей.

Для підтвердження факту недостовірного декларування обов'язково потрібно довести, зокрема, таке:

- 1) факт наявності розбіжності між реальною та задекларованою інформацією;
- 2) розмір розбіжності (якщо розбіжності стосуються об'єкта, який має вартість), який перевищує порогові значення;
- 3) умисел суб'єкта, який подавав декларацію.

Переходячи до аналізу конкретних практичних проблем доказування у справах про недостовірне декларування, відзначимо, що ключовою проблемою є встановлення

суб'єктивної сторони діяння. Однією з найбільших складнощів є доведення **умислу** подати неправдиві дані. Наявність технічних помилок або неправильне трактування обов'язку декларування не завжди означає намір приховати активи.

Суди часто наголошують, що *відсутність умислу є підставою для закриття справи у зв'язку з відсутністю складу правопорушення*. Наприклад, у справі № 760/2664/25 Солом'янський районний суд міста Києва констатував: «під час судового розгляду справи не було доведено наявність у ... умислу (прямого чи непрямого) на подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідні докази відсутні» [3].

Це демонструє, що суди справедливо вимагають доволі високого стандарту доказування умислу, який у багатьох випадках сторона обвинувачення не може забезпечити з причин наявності певних недоліків у роботі суб'єктів, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення.

Ще однією проблемою в доказуванні в цій категорії справ є доведення реальної вартості майна суб'єкта декларування. Класичний приклад – ситуація, коли задекларована вартість майна не відповідає реальній, але встановлена в ході розгляду справи розбіжність є меншою за мінімальний поріг, необхідний для притягнення до відповідальності. Наприклад, Хаджибейський районний суд м. Одеси зазначив: «Сторона захисту в судовому засіданні представила доказ (договір купівлі продажу вказаного майна) який підтверджує факт придбання зазначеної спірної квартири подружжям і її чоловіком за 482300 гривень. Тобто, якщо ... є власником вказаної квартири, то сума її власності складає 241150 гривень. Відповідно, якщо виходити з вказаної суми та диспозиції ч. 4 ст. 172-6 КУпАП то можливо стверджувати, що вказана сума менша аніж 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, що становить 302800 гривень, що призводить до відсутності складу даного адміністративного правопорушення» [4].

Поширеною лінією захисту є твердження про те, що декларант:

не знав вартості майна;

не був безпосереднім учасником фінансових операцій чи правочинів щодо майна;

не мав доступу до документів, на підставі яких він міг би знати про вартість такого майна;

діяв на підставі інформації, яку йому надав інший член сім'ї.

Наприклад, Печерський районний суд міста Києва в одній зі своїх постанов дійшов такого висновку: «... доведено, що він не знав точної суми купівлі транспортного засобу, оскільки кошти не вносились ним особисто.

Таким чином, суд вважає, що у ... був відсутній умисел на подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а саме у розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби»» [5].

Суд у таких випадках достатньо часто приймає позицію сторони захисту, оскільки немає доказів наявності умислу, а декларант міг помилитися добросовісно, отже вина декларанта не доведена поза розумним сумнівом.

Крім того, певні порушення процедури збирання доказів з боку осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, можуть призводити до визнання доказів недопустимими.

Проблемою є розмежування неточних та недостовірних відомостей. Так, не кожна невідповідність у декларації є «недостовірною». Декларант може припуститися технічної помилки, навести неточні відомості (через те, що не володів та не міг володіти достатньою інформацією або через те, що відбувся збій у системі). На основі судової практики можна виділити кілька типових ситуацій, у яких суди закривають справи про адміністративні правопорушення з огляду на наявність технічної помилки в роботі системи подання декларацій. Наприклад у постанові Луцького міськрайонного суду Волинської області було зазначено: «Таким чином, судом встановлено, що в діях ... відсутні ознаки суб'єктивної сторони складу правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 172-6 КУпАП, оскільки у неї були

відсутні мотиви вчинити порушення закону, вона не бажала їх настання, поза її волею перебував свідомий допуск настання негативних наслідків від діяння, що свідчить про відсутність вини, а відтак робить неможливим притягнення до адміністративної відповідальності за даною статтею, а тому провадження у справі підлягає закриттю за п. 1 ч. 1 ст. 247 КУпАП» [6].

Недостовірне декларування (як різновид порушення вимог фінансового контролю) є одним із серйозних правопорушень у сфері запобігання корупції. Однак сучасна судова практика свідчить про значні проблеми у доведенні наявності складу таких правопорушень. Основними проблемами доказування в цій категорії справ є: складність у доведенні суб'єктивної сторони правопорушення (а саме, її обов'язкового елементу – вини у формі умислу), складність встановлення реальної вартості майна, недоліки в роботі органів, відповідальних за складання протоколів про адміністративні правопорушення та збір доказової бази. Це дозволяє зробити висновок, що ефективність механізму фінансового контролю значною мірою залежить не лише від законодавства, але й від здатності органів контролю дотримуватися процедур та збирати належні та допустимі докази. Без посилення доказової бази, удосконалення процедур перевірки та оптимізації порогів відповідальності система електронного декларування не зможе повною мірою виконувати свою антикорупційну функцію.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 30.11.2025).
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.11.2025).
3. Постанова Солом'янського районного суду міста Києва від 25 червня 2025 року у справі № 760/2664/25 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128507795> (дата звернення: 30.11.2025).
4. Постанова Хаджибейського районного суду м. Одеси від 14 липня 2025 року у справі № 521/7005/25 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128830665> (дата звернення: 30.11.2025).
5. Постанова Печерського районного суду міста Києва від 05 серпня 2025 року у справі № 757/43266/20-п про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131987252> (дата звернення: 30.11.2025).
6. Постанова Луцького міськрайонного суду Волинської області від 04 квітня 2025 року у справі № 161/19643/24 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 4 ст. 172-6 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126352096> (дата звернення: 30.11.2025).

УДК 657.6

ВПЛИВ АУДИТОРСЬКИХ ФІРМ «ВЕЛИКОЇ ЧЕТВІРКИ» НА РОЗВИТОК НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТУ: АНАЛІТИКА ТА ОЦІНКА

Машталір К. В.

студентка 2 курсу спеціальності 071 Облік та оподаткування
Вінницький технічний фаховий коледж м. Вінниця, Україна

Фабіянська В. Ю.

к.е.н., доцент, завідувач навчально-методичної лабораторії
Вінницький технічний фаховий коледж м. Вінниця, Україна

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції у світову економіку роль незалежного аудиту в Україні набуває все більшого значення. Одним із ключових чинників, що впливають